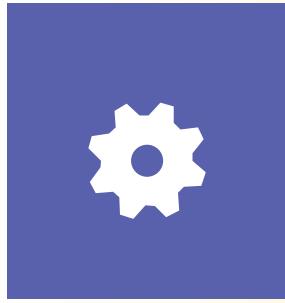
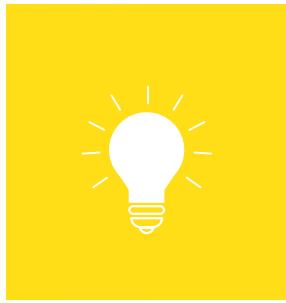
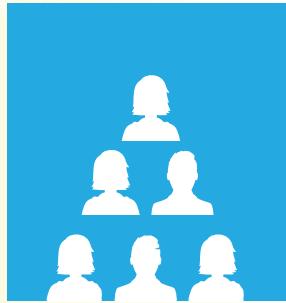

PRIČE O USPEHU

BUDUĆIH LIDERA

Pristina
Februar, 2018

PRIČE O USPEHU BUDUĆIH LIDERA

Priština
Februar, 2018

PREDGOVOR

Nacionalni demokratski institut (NDI) na Kosovu od 1999. godine pruža podršku građanima i političkim liderima na svim nivoima da izgrade jaku građansku kulturu uspostavljanjem održivih, stabilnih i sveobuhvatnih demokratskih institucija. *Demokratija zavisi od takvih institucija—glasa informisanog građanstva—koje građane povezuju sa njihovom političkim predstvincima i jedne sa drugima pružajući im mogućnost da učestvuju u javnoj politici.*

Građani uživaju pogodnosti i prava koje garantuje demokratija, ali često ne razumeju u potpunosti da su oni kao građani odgovorni da štite i ostvaruju ta prava. U te odgovornosti spada samoorganizovanje, angažovanje, učešće i zagovaranje u političkim procesima kako bi se osigurala veća zastupljenost, inkluzija i socijalna pravda. Neophodno je da građani shvate ove principe kao obavezu preko koje se ostvaruju trajne pogodnosti demokratskog sistema. S druge strane, političke stranke treba da su organizovane i spremne da budu sredstvo za usmeravanje politike ka vladinim institucijama, ali i da budu aktivnije u obezbeđivanju većeg učešća i angažovanja građana u političkom procesu kako bi se osiguralo da politike odražavaju njihove probleme i interese.

NDI u ovoj brošuri sa ponosom predstavlja dostignuća izuzetne grupe žena i mladih aktivista koji su prihvatili svoje građanske odgovornosti kroz zalaganje za konkretnе probleme građana u okviru svojih političkih stranaka i ostalih donosioca odluka, s namerom da nađu rešenja za probleme u svojim zajednicama. NDI od 2013. godine organizuje obuku za ove žene i mlade aktiviste na temu razvoja veština za efikasno političko angažovanje i zagovaranje, putem Političke akademije za žene (PAŽ) i Programa mladih lidera (PML), uz finansijsku podršku Agencije Sjedinjenih Američkih Država za međunarodni razvoj (USAID). Osim obuke, programi pružaju mogućnost ovim budućim liderima zajednica da se umreže i povežu jedni sa drugima, na stranačkoj, geografskoj i etničkoj osnovi, učeći o zajedničkim problemima i razvijajući zajedničke strategije za njihovo rešavanje.

Ciljujući žene i mlade u opštinama na severu Kosova sa većinskim srpskim stanovništvom, NDI nastoji da promoviše veću uključenost Srba u političke procese i veću uključenost zajednica u kosovske institucije. Kroz Političku akademiju za žene, učesnice iz svih segmenta društva i političkih stranaka posvetile su svoje vreme da nauče kako se izrađuju ljavne politike, šta je javni nastup, zastupanje, upravljanje vremenom i veštine komunikacije. Kroz Program mladih lidera aktivisti iz političkih stranaka i građanskog društva naučili kako da pripreme i sprovedu političke i zagovaračke kampanje, sa naglaskom na kreiranje poruka, istraživanje i efikasnu komunikaciju sa cilnjom grupom. Pored strukturirane obuke, osoblje NDI i međunarodni stručnjaci su obema grupama stalno bili na raspolaganju kao mentorи i savetnici i pomagali su svim učesnicima da u praksi primene ono što su naučili.

Inicijative koje slede u ovoj publikaciji rezultat su velike posvećenosti ovih lidera u razvoju, njihovog napornog rada i spremnosti da se bore za svoje zajednice i učestvuju u određivanju budućnosti Kosova. Pitanja kojima se bave ove inicijative bila su motivisana potrebama i interesima zajednice, a predstavljeni rezultati su njihove prve pobede u onome za šta se nadamo da je samo početak aktivnosti budućih lidera. Ovo je omogućeno zahvaljujući podršci USAID-a i neumornim naporima osoblja NDI da budu svedoci ovih inicijativa i uspeha novih lidera.

Ove žene i mladi su inspiracija za sve. Oni nam pokazuju jedno novo Kosovo, u kome možemo da radimo zajedno za dobrobit svih bez obzira na to ko smo i čime se bavimo. Oni dokazuju da ljudi bilo kog uzrasta, pola ili etničke pripadnosti mogu da promene stvari i ta promena, čak i ako je mala, moguća je kada postoji jaka želja zajednice i politička volja donosioca odluka da je ostvare. Nadamo se da će uživate čitajući o ovim inicijativama onoliko koliko je uživao i NDI pomažući ovim neverovatnim ljudima i da će njihovi primeri služiti kao inspiracija drugima da naprave prvi korak ka menjanju stvari na Kosovu.

Alexander Chavarria
Direktor
Nacionalni demokratski institut na Kosovu

UVOD

Skoro deceniju od proglašenja nezavisnosti Kosovo je ostvarilo značajan napredak u konsolidovanju demokratskih institucija i političkih procesa zasnovanih na demokratskim vrednostima i principima. Političke stranke su počele da izrađuju programe koji mnogo više uzimaju u obzir prioritete građana; izborni procesi postaju transparentniji i manje podložni nepravilnostima; Skupština jača svoje kapacitete za usvajanje kvalitetnih zakona i više nadgleda izvršnu vlast; a organizacije građanskog društva postaju sve efikasnije u izražavanju potreba građana i razvoju pravih zagovaračkih inicijativa.

Nacionalni demokratski institut za međunarodne poslove je neprofitna, nepristrasna, nevladina organizacija koja se bavi jačanjem i unapređenjem demokratije u svetu i koja je na Kosovu prisutna od 1999. godine. Uz podršku USAID-a, NDI je radio sa građanima Kosova na svakom njihovom koraku u izgradnji demokratije iz temelja, fokusirajući se prvenstveno na razvoj političkih stranaka i unutrašnju demokratizaciju; praćenje izbora i učešće građana; izgradnju i jačanje efikasnih, transparentnih i odgovornih institucija; i unapređenje kapaciteta organizacija građanskog društva za praćenje i zagovaranje. NDI takođe radi na pronalaženju načina za višeetnički dijalog kako bi se pomoglo u naporima usmerenim ka transformaciji sukoba i trajnom etničkom pomirenju.

Trenutno NDI sprovodi Program odgovorne vlasti na Kosovu, koji finansira Agencija Sjedinjenih Američkih Država za međunarodni razvoj (USAID). Opšti cilj programa je poboljšanje zakonodavne i političke odgovornosti prema prioritetima građana. Jedan od načina na koji Institut radi na tome jeste podsticanje značajnijeg učešća manje zastupljenih grupa u politici kao aktivisti zajednice, članovi političkih stranaka i izabrani predstavnici.

NDI veruje da će kosovska demokratija ojačati kada se građanski i politički aktivisti, posebno žene, mlađi i pripadnici nealbanskih zajednica, osposobe da prepoznaju, sprovode i osiguraju javno zagovaranje zasnovano na nekom pitanju; da transformišu zagovaračke inicijative u efikasne politike; i da povećaju pritisak na zakonodavna tela i pozivaju na odgovornost izvršnu vlast na lokalnom i centralnom nivou.

U okviru svoje podrške političkim strankama, NDI je radio sa njihovim rukovodstvom na podsticanju unutrašnje demokratije, sa posebnim osvrtom na davanje više prostora ženama i mladima da preuzmu liderске uloge i ulažu u razvoj svojih kapaciteta. Politička akademija za žene i Program mladih lidera su dva primera koja ilustruju metodološki pristup koji okuplja žene i mlađe u višestranačkom okruženju, u ovom slučaju one iz srpske zajednice na Kosovu, kako bi stekli nove veštine i tehnike koje će poboljšati njihove sposobnosti i pretvoriti ih u dragocene resurse za njihove političke stranke. Radeći na osnaživanju novog rukovodstva i uspostavljujući veze sa političkim predstavnicima, NDI može da podstakne nacionalno i lokalno rukovodstvo da uzme u obzir i uključi obične građane i osigura njihovo potpuno angažovanje u političkim procesima.

SPROVOĐENJE ZAKONA O RODNOJ RAVNOPRAVNOSTI NA LOKALNOM NIVOU

Tri godine nakon formiranja opština na severu Kosova, one se i dalje suočavaju sa izazovima u uspostavljanju institucionalnih mehanizama i odeljenja. Aktuelna situacija nije se poboljšala uglavnom usled primetnog nedostatka kapaciteta u sistemu lokalne uprave, podrške vlade na centralnom nivou i nedostatka političke volje. U opštinama na severu Kosova još uvek nisu uspostavljene Kancelarije za rodna pitanja niti su imenovani službenici za rodna pitanja, kao što to zahteva Zakon o rodnoj ravnopravnosti (u daljem tekstu Zakon).

Tokom obuke koja je usmerena ka identifikovanju problema, grupa učesnica ŽPA iz Zvečana ukazala je na nepostojanje lokalnih strategija rodne ravnopravnosti kao i na neadekvatnu primenu Zakona o rodnoj ravnopravnosti na lokalnom nivou. Prilikom razmatranja ovog pitanja, grupa je radila na dobijanju povratnih informacija, tokom intenzivnih konsultacija sa političkim predstavnicima i aktivistima civilnog društva koji imaju relevantno znanje o rodnim pitanjima. Podstaknuti idejom da bi njihova inicijativa mogla da doprinese boljoj primeni samog Zakona i da pruži značajan doprinos budućem radu Opštine Zvečan na poboljšavanju života svojih građana, grupa je odlučila da izradi skup preporuka u cilju rešavanja prethodno navedenih problema.

"Ukoliko želimo da stvorimo društvo koje počiva na načelima jednakosti, veoma je važno da lokalna vlast uzme u obzir rodna pitanja prilikom izrade strategija za implementaciju njenih aktivnosti i svakodnevnog rada." – Blagica Radovanović

Iako suočena sa velikim izazovom, grupa je bila odlučna da pokrene rešavanje ovog problema, angažovanjem svih relevantnih aktera u cilju pridobijanja podrške za bolju implementaciju Zakona o rodnoj ravnopravnosti. Pre nego što su ovo pitanje predstavili u skupštini opštine, učesnice su se sastale sa gradonačelnikom koji je potvrdio značaj inicijative ove grupe i naglasio da bi preporuke koje grupa namerava da izradi trebale biti iskorišćene kao polazna tačka za rešavanje ovog pitanja. Gradonačelnik je obećao da će pokrenuti izradu lokalne strategije rodne ravnopravnosti, ali je pri tome naglasio, da će Zvečan, kao nova opština, trebati podršku i pomoći centralnih vlasti.

Nakon sastanka sa gradonačelnikom, grupa je organizovala radionice sa odbornicima na kojima im je predstavila kosovske i međunarodne zakone, kao i uredbe i deklaracije o rodnoj ravnopravnosti. Učesnice su ukazale na značaj primene Zakona o rodnoj ravnopravnosti i neophodnost

uspostavljanja Kancelarije za rodna pitanja upoređivanjem Kosova sa drugim zemljama u regionu, podstičući odbornike da počnu sa uvođenjem promena u svojoj opštini. Takođe, grupa je organizovala informativni sastanak sa odbornicima, na kojem je stručnjak za Zakon o rodnoj ravnopravnosti predstavio pogodnosti rodnog budžetiranja. Veliki broj odbornika se ovom prilikom po prvi put susreo sa ovom temom, a njihove reakcije bile su veoma pozitivne.

"Nedostatak proaktivnog i efektivnog lokalnog mehanizma za rodnu ravnopravnost, kao i neuspeh da se rodna perspektiva uključi u glavne lokalne strategije i akcione planove, je glavni faktor koji dovodi do podešenih, nekoordinisanih radnji kada govorimo o negovanju rodne ravnopravnosti u lokalnim zajednicama u opštinama na severu Kosova. Upravo iz tog razloga smo odlučile da uložimo svoje napore i da pokušamo da pomerimo ovo pitanje sa mrtve tačke." - Dubravka Ničković

Nakon sastanaka sa gradonačelnikom i odbornicima, učesnice su shvatile da bi formiranje novog odeljenja predstavljalo veliki poduhvat za tako mladu opštinu i da se ne bi mogao realizovati u bliskoj budućnosti. Međutim, one su bile još odlučnije da završe svoj dokument sa preporukama, kojim će opštini pružiti detaljne i konkretnе predloge. U cilju formiranja podrške za svoj poduhvat, učesnice su formirale mrežu sa političkim aktivistima kao i aktivistima građanskog društva koji se bave rodnim pitanjima.

Kao završnu aktivnost, učesnice su organizovale okrugli sto sa svim interesnim stranama u nameri da dobiju korisne informacije koje će im pomoći u izradi preliminarnih preporuka. Na osnovu te diskusije, kao i na osnovu iskustava različitih učesnika na ovu temu, grupa je izradila dokument koji je sadržao skup preporuka, među kojima i onu o izradi strateških dokumenata i akcionog plana za postizanje rodne ravnopravnosti i unapređivanje položaja žena u Zvečanu.

Takođe, dokument preporučuje održavanje obuka za usavršavanje i unapređenje veština opštinskih službenika, kako bolje pristupiti potpunom sprovođenju Zakona.

"Snažno verujemo da ovaj dokument može poboljšati primenu Zakona o rodnoj ravnopravnosti i samim tim unaprediti ljudska prava žena." - Dragana Milentijević

Dokument je predstavljen na sastanku Skupštine opštine Zvečan i podržan je većinom. Gradonačelnik i odbornici su izneli svoju zabrinutost da proces uspostavljanja institucionalnih mehanizma i odeljenja može trajati neko vreme, ali su obećali da će razmisli o preporukama i da će neke od učesnika grupe uključiti u proces izrade strateških dokumenata.

Učesnici: Bojana Bojović, Gordana Mlađović, Dragana Milentijević, Dubravka Ničković, Zlatana Radenković, Blagica Radovanović

Organizovan je okrugli sto sa različitim interesnim stranama i preporuke su predstavljene lokalnoj skupštini

Lokalna vlast je usvojila preporuke i započela sa implementacijom

BEZBEDNOST U SAOBRAĆAJU U BLIZINI ŠKOLA

Tokom zalaganja kroz Političku akademiju za žene, grupa aktivnih žena iz Severne Mitrovice pokrenula je zajedničku inicijativu sa ciljem da svom gradu doneše pozitivne promene. Iako je opština Severna Mitrovica načinila velike investicije kako bi vidno poboljšala infrastrukturu u centru grada, opšti je utisak da je van centra grada uloženo vrlo malo. Oskudne investicije posebno su vidljive u oblasti u kojoj se nalazi nekoliko škola, univerzitetski grad i druge obrazovne ustanove.

Usled neadekvatne infrastrukture, poput nedovoljnog broja pešačkih staza, neobeleženih pešačkih prelaza i nedostatka saobraćajne signalizacije u blizini škola, deca su izložena opasnostima saobraćaja na svakodnevnoj osnovi, što stvara zabrinutost među roditeljima kad god treba da pošalju decu samu u školu.

"Kao samohrana majka, suočavam se sa tim strahom svakog dana. Ja ne mogu da odvedem čerku u školu svakog dana i osećam se bespomoćno kada znam da je izložena rizičnim situacijama. Upravo sam iz tog razloga odlučila da aktivno učestvujem u ovoj inicijativi."

- Aldjana Bektešević

Anketa u kojoj su učestvovali roditelji učenika ukazala je na nekoliko mogućih rešenja za aktuelnu situaciju. Predložena rešenja su podrazumevala izgradnju bezbedne pešačke zone,

nabavku i postavljanje saobraćajnih znakova i postavljanje policijskih patrola na raskrsnicama ispred škola kako bi uređivale saobraćaj neposredno na početku i po završetku školskog dana. Grupa je svoje predloge podelila sa lokalnim vlastima, uključujući i Odeljenje za urbanizam.

Pošto su predložena rešenja bila pod jurisdikcijom više institucija, grupa je održala nekoliko sastanaka sa relevantnim akterima, kao što su direktorica opštinske administracije u Severnoj Mitrovici, regionalni komandir policije, direktori škola i predstavnici Odeljenja za urbanizam. Svi akteri su podržali rad grupe, a njene preporuke su dobro prihvачene. Na sastanku sa gradonačelnikovim asistentom, grupa je obaveštена da gradonačelnik podržava inicijativu i da će pomoći grupi u njenoj realizaciji.

Podstaknuta pozitivnim povratnim informacijama dobijenim iz Kabineta gradonačelnika, grupa je predstavila svoju inicijativu tokom javne rasprave opštine održane 21. septembra 2016. godine, a Skupština opštine ju je usvojila narednog dana. Skupština je uključila i zahtev grupe da se izgradi "bezbedna zona" u blizini ciljnih škola i da se ova stavka uvrsti u budžet opštine za 2018. godinu.

"Zahvaljujući saradnji sa NDI-em i USAID-om, koji su smatrali da je pravi trenutak da se krene sa edukacijom i političkim osnaživanjem žena sa severa Kosova, imale smo priliku da delujemo i da učinimo nešto značajno za našu zajednicu." - Olivera Milošević

Kao završnu aktivnost, grupa je organizovala okrugli sto u Administrativnoj kancelariji sa relevantnim akterima, u cilju predstavljanja rezultata inicijative i dobijanja dodatne podrške lokalnih vlasti za buduće inicijative. Nakon što je opština usvojila ovu inicijativu, grupa je pokrenula kampanju zagovaranja kako bi decu informisala o bezbednosti u saobraćaju, održavanjem radionica sa učenicima prvog razreda osnovne škole Branko Radičević. Članice grupe uručile su učenicima sigurnosne prsluke, kako bi bili vidljiviji u saobraćaju, sve dok ne bude izgrađena bezbedna pešačka zona.

"Uspele smo da uz podršku NDI-a i USAID-a, pomerimo ovaj problem sa mrtve tačke. Kao neformalna grupa aktivnih žena, nameravamo da nastavimo svoj rad na sličnim inicijativama,

sa time da će sledeći put naš pristup biti okrenut ka osetljivijim temama." - Suada Hajdarpašić

Policjska patrola takođe je postavljena ispred osnovne škole Branko Radičević, a Kabinet gradonačelnika obavestio je grupu da će preporuke biti uključene u infrastrukturni plan opštine za 2018. godinu.

Učesnika: Aldijana Bektešević, Jasmina Dedić, Suada Hajdarpašić, Milena Jovanović, Aleksandra Kostić, Olivera Milošević, Sanela Muranović, Dragica Paunović, Vasiljka Vojinović

Zaštiti decu koja su svakodnevno izložena opasnostima u saobraćaju i izgraditi "sigurnu zonu" u području gde se nalazi nekoliko škola, univerziteti, kampus i drugi obrazovne institucije

Rezultati istraživanja i preporuke predstavljeni su različitim interensnim grupama

Inicijativu su podržali policija, opština i direktori škola kroz okrugle stolove i intenzivne sastanke

Inicijativa i preporuke predstavljeni su u lokalnoj skupštini i usvojeni od strane većine odbornika

Opština je usvojila preporuke i izgradila "sigurnu zonu"

DEKLARACIJA O RODNOM BUDŽETIRANJU

Jednakost žena i muškaraca predstavlja osnovno pravo i suštinsku vrednost demokratije jedne države i uslov za integraciju u Evropsku uniju, ali jednakost žena i muškaraca u svakodnevnom životu i dalje nije stvarnost u Opštini Zubin Potok. Žene i muškarci ne uživaju ista prava a takođe i dalje preovlađuju socijalne, političke, ekonomski i kulturne nejednakosti. Iako se građani kao poreske platili i potrošači uopšteno smatraju jednakim u izradi opštinskog budžeta, iskustvo je pokazalo da građani ne učestvuju u podjednakoj meri bilo u finansiranju ili u korišćenju budžeta. Pored toga, imajući u vidu sve veći trend žena koje napuštaju opštine kako bi se nastanile u onim područjima u kojima imaju bolji pristup finansijskim resursima i prilikama za zapošljavanje, grupa žena iz Zubinog Potoka bila je motivisana da ukaže na potrebu za boljim shvatanjem i primenjivanjem rodno odgovornog budžetiranja.

"Ova ideja proistekla je iz činjenice da znamo da mnoge žene imaju potencijal da vode svoja privatna preduzeća, ali da, pošto imaju ograničen ili nemaju nikakav pristup finansijskim resursima, one napuštaju opštine u potrazi za boljom budućnošću svojih porodica."

- Milica Rakić

Nakon sastanaka sa opštinskim zvaničnicima, grupa je prikupila informacije o budžetskim troškovima načinjenim u periodu od 2014. i 2015. godine, analizirajući vrednosti, uticaj i svrhe projekata u odnosu na potrebe zajednice. Imajući u vidu složenost ovog zadatka, grupa je angažovala stručnjaka za rodnu ravnopravnost kako bi joj pomogao da sproveđe detaljnu analizu uticaja koji su vladini projekti imali na oba pola. Osim toga, stručnjak je grupi pomogao u kreiranju preporuka za planiranje budžeta u budućnosti i dao predloge konkretnih projekata koji bi trebalo da budu finansirani.

"Znali smo šta smo hteli, ali pošto nijedna od nas nije imala potrebno znanje ili ekspertizu na ovu temu, odlučili smo da angažujemo stručnjaka koji će nam pomoći da sprovedemo analizu i koji će nas podržati u našim aktivnostima. Htele smo ozbiljno da priđemo ovom problemu, pošto je ovo pitanje veoma važno, a nijedna od severnih opština u ovom trenutku nema rodno odgovoran pristup budžetiranju." - Nataša Trifunović

Analiza je pokazala da u odnosu na samu opštine, nevladine organizacije i dalje u najvećoj meri pružaju programe podrške preduzetnicama, učenicima i korisnicima socijalne pomoći.

Grupa i stručnjak su odredili dva ključna načina za unapređenje rodno odgovornog budžetiranja u opštini. Prvi je podrazumevao izgradnju kapaciteta opštinskih službenika Odeljenjaza finansije, imajući u vidu da upravo oni snose najveću odgovornost za planiranje opštinskog budžeta. Osim toga, pošto je analiza pokazala da korisnice subvencija dobijaju manje opštinskih finansijskih sredstava u odnosu na muškarce, ukazano je na potrebu da se sproveđe detaljnija analiza opštinskog budžeta sa rodne perspektive. Grupa je shodno tome preporučila uvođenje rodnog budžetiranja u novoj fiskalnoj godini.

Na osnovu prethodno navedenog, grupa je organizovala okrugle stolove sa građanima, lokalnim aktivistima građanskog društva i sa predstavnicima lokalnih vlasti, na kojima su predstavili svoje nalaze i pozvali lokalne organe da odreaguju. Učesnici okruglog stola su se složili sa idejom pokretanja ove inicijative i da lokalne vlasti nemaju šta da izgube, već da mogu dosta toga da dobiju sa stanovišta unapređivanja jednakosti i promovisanja prava žena, ukoliko usvoje predlog i uzmu u obzir rodna pitanja prilikom sastavljanja budžeta za narednu fiskalnu godinu.

"Rodno budžetiranje bi, u nekom trenutku, trebalo da omogući ravnopravnije postupanje prema ženama i muškarcima, kao i da omogući preduzimanje pozitivnih i posebnih mera u cilju uklanjanja dugoročne nejednakosti. Svesni smo da je ovo samo vrh ledenog brega, ali treba da imamo polaznu tačku i treba da ohrabrimo ostale opštine na severu da postupe na sličan način." - Daliborka Rakić

Članovi grupe su nakon toga radili na izradi deklaracije koja bi obavezala lokalne vlasti da ispoštuju rodnu ravnopravnost

u dodeli subvencija. Grupa ju je predstavila gradonačelniku Zubinog Potoka, koji se složio da bi opštini koristio rodno osetljiv budžet, ali da je proces stvaranja istog veoma kompleksan. Pošto je opština novoformirana i suočava se sa mnogobrojnim izazovima, gradonačelnik je sugerisao da će pokušati da uključi rodno osetljivu komponentu u budžet za narednu godinu kao i neke od konkretnih preporuka u vezi sa dodelom subvencija koje je predložila grupa. Članove grupe ovo nije obeshrabrilo, već naprotiv, one su izrazile svoje zadovoljstvo što su bile u prilici da pruže osnovu i predstave početne korake za rešavanje pitanja rodno osetljivog budžetiranja, koji se mogu nastaviti ubudućnosti, kako bi skupštinu opštine podstakli na dalje delovanje.

Učesnika: Milica Andrić, Radmila Kapetanović, Ivana Nešović, Daliborka Rakić, Milica Rakić, Nataša Trifunović

TURISTIČKI ZNACI I PUTOKAZI

Grupa politički aktivnih žena iz Leposavića istakla je da prema saznanjima njenih članica postoje brojne javne institucije čije lokacije nisu poznate građanima, kao i velikom broju studenata koji u Leposaviću žive tokom svojih studija. Shodno tome, grupa je odlučila da se bavi pitanjem neadekvatno obeleženih institucija, kao i nedostatkom putokaza i turističkih znakova.

"Smatrali smo da je ovaj problem važan i lako rešiv na lokalnom nivou. Ovo je nešto što je bitno za svakoga od nas, a na šta nikada nismo obraćali pažnju. Pored činjenice da će olakšati koordinaciju kroz grad, takođe će doprineti stvaranju boljeg utiska o našoj opštini, tako što će posetiocima pružiti podrobnejše informacije o turističkim atrakcijama." – Marina Jakovljević

Grupa je pokrenula ovu inicijativu sproveđenjem ankete sa studentima i građanima Leposavića koja je imala za cilj da utvrdi u koliko meri su građani upoznati sa lokacijama određenih institucija i da li bi postavljanje turističkih znakova i putokaza poboljšalo njihovu orijentaciju. Rezultati su potvrdili da lokalni ispitanici nisu bili dobro informisani i da bi obeležavanje institucija i postavljanje putokaza pomoglo. Pored toga, rezultati su pokazali da bi postavljanje turističkih znakova na ulazu i izlazu u grad pružilo korisne informacije

posetiocima o turističkim lokacijama u opštini i moglo bi da doprinese povećanju broja posetilaca.

Kada je grupa počela sa svojim aktivnostima, u Leposaviću su se odvijali radovi na magistralnom putu, a grupa je to iskoristila kao odličnu priliku da svoj zahtev uvrsti u tekuće infrastrukturne projekte. Shodno tome, grupa je angažovala stručnjaka koji je uradio analizu aktuelne situacije i pružio preporuke za lokacije na kojima treba postaviti znakove kao i vrstu znakova koje treba postaviti. Izveštaj koji je proizašao iz ovih aktivnosti podrazumevao je predloženo redizajniranje postojećih znakova i postavljanje informativne i turističke table u centru grada.

"Nakon što je stručnjak izradio dokument, zajedno sa zahtevom predale smo ga Odeljenju za urbanizam. Imale smo dobar predosećaj da smo na pravom putu i da su lokalne vlasti bile zainteresovane za naš predlog." – Jelena Milošević

Uprkos prvobitnom ustručavanju i mišljenju da gradonačelnik možda neće podržati ovu inicijativu, grupa se sastala sa njim kako bi mu predstavila svoj rad. On je podržao inicijativu i predložio je da ideju predstave skupštini opštine. Na njegov

predlog, jedna članica grupe i istovremeno odbornica, Jasmina Vukašinović, predstavila je inicijativu i njene preporuke na javnoj raspravi opštine održanoj 27. septembra 2016. Već narednog dana, skupština je glasala u korist predloga i izdvojila je 10,000 evra za ovaj projekat u opštinskom budžetu za narednu godinu.

"Bio je čudan osećaj čuti za odluku skupštine. Na samom početku sam donekle bila iznenađena brzinom kojom je skupština odlučila da prihvati naš predlog i tim više kada sam saznala da će odobriti finansijska sredstva za njegovu realizaciju. Nakon prvobitnog šoka, sve smo bile srećne kada smo shvatile da smo uspele da promenimo nešto u našoj zajednici." – Andrijana Milunović

Ovaj rezultat je pokazao članicama grupe kako se stvari mogu poboljšati snažnom voljom i napornim radom. Pored toga, rezultati su ih motivisali da nastave da rade za bolju budućnost svoje zajednice.

Učesnika: Marina Jakovljević, Mila Kostić, Ana Milošević, Jelena Milošević, Milena Milošević, Andrijana Milunović, Slađana Popović, Jasmina Vukašinović

BEZBEDNOST SAOBRAĆAJA U BLIZINI ŠKOLA

Ova inicijativa je sprovedena 2014. godine, u vreme kada saobraćaj na severu Kosova još uvek nije u potpunosti regulisala policija. Kao posledica toga, vozači motornih vozila nisu poštivali saobraćajna pravila, izazivajući veliki broj saobraćajnih nezgoda. Ovaj problem je naročito bio izražen u Zvečanu, pošto se sve škole nalaze u centru grada ili u blizini veoma prometnih glavnih puteva. Neregulisan saobraćaj u blizini ovih škola direktno je ugrožavao bezbednost učenika. Grupa PML-a iz Zvečana je ovo prepoznala kao pitanje na koje treba odgovoriti. Na osnovu ankete sprovedene sa roditeljima, zaposlenima škole i policijskim službenicima, grupa je identifikovala dva glavna faktora koji utiču na ovaj problem: prekoračenje brzine u blizini škola i nepostojanje organizovanog saobraćaja u terminima dovođenja i odvođenja dece iz škole.

"Ono što je bio naš glavni cilj jeste da naučimo predškolske učenike kako da odgovorno ponašaju u saobraćaju i da pokušamo da utičemo na donosioce odluka na lokalnom nivou, da preduzmimo određene mere, koje bi mogle poboljšati bezbednost u saobraćaju u opštini." - Stevan Đokić

Nakon identifikovanja ova dva faktora, grupa je uspostavila kontakt sa različitim donosiocima odluka u opštini. Ovo se

pokazalo ozbiljnim izazovom usled osetljive političke situacije koja je preovladavala u to vreme i nedostatka prethodne saradnje između donosilaca odluka, kao što su policijska uprava i školski zvaničnici. Međutim, svojom upornošću, grupa je uspostavila saradnju sa Kabinetom gradonačelnika, koji je identifikovan kao ključni akter u rešavanju problema u saobraćaju, a sam gradonačelnik je pristao da ovu inicijativu i podrži. Preko njegove kancelarije, grupa je organizovala sastanke sa policijom i direktorima svih osnovnih škola u Zvečanu.

"Lična podrška koju su gradonačelnik i njegov celokupan tim pružili grupi i našoj inicijativi bila je od velike pomoći i pružila nam je snagu da pokrenemo diskusiju i realizujemo aktivnosti."
- Aleksandra Đurić

Nakon pažljive analize problema i mogućih rešenja, grupa je obezbedila nužnu podršku i odobrenje policije i direktora škole. Uz njihovu saradnju i finansijsku pomoć, grupa je pokrenula kampanju podizanja svesti namenjenu građanima i lokalnim NVO-ima putem medija, uličnih akcija i diskusija u školama sa roditeljima školaraca. Zahvaljujući uspešnim aktivnostima zagovaranja, grupa je organizovala časove

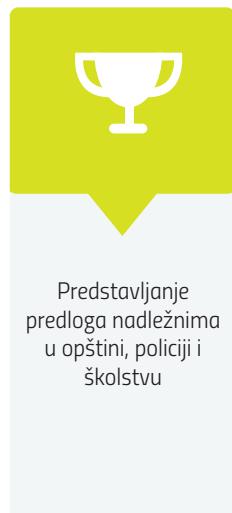

bezbednosti u saobraćaju u svim osnovnim školama u Zvečanu, koje je održao stručnjak za bezbednost u saobraćaju iz policijske stanice u Zvečanu.

Kao krajnji rezultat ovе inicijative, gradonačelnik i lokalni NVO-i prepoznali su bezbednost u saobraćaju kao značajan program u zajednici. Neposredno nakon toga, uz njihovu zajedničku finansijsku podršku, u blizini škola su postavljeni novi saobraćajni znakovi a poštovanje istih povećano je prisustvom policijskih službenika na početku i završetku školskog dana.

"Veliko je zadovoljstvo videti ove nove saobraćajne znake, ležeće policajce i policijske službenike koji obezbeđuju škole i nalaze se u njihovoј blizini. Osećam se dobro kada znam da sam bio deo ovog dostignuća i smatram da isti osećaj dele i ostali članovi grupe." - Igor Dasić

Učesnika: Stevan Đokić, Igor Dašić, Aleksandra Đurić, Ivana Dobrić, Mirjana Marković, Dejan Nedeljković, Miloš Timotijević

"Važno je zaštititi životnu sredinu, a zbog nedostatka organizovanog odnošenja smeća u opštini, uništićemo ekosisteme. Ozbiljno zagađenje stvara opasnosti kako po životinje tako i za ljudе. Čovečanstvo ima moralnu obavezu prema prirodi. Ona je ne samo važna, već je i nužna u modernom svetu." - Sanja Sovrić

Grupa PML iz Leposavića smatra da nedostatak organizovanog odlaganja otpada u opštini i niska svest među građanima o važnosti istog predstavljaju značajan problem potencijalno razarajućih razmera. hteli su da podignu svest o neadekvatnom odlaganju otpada, da podstaknu veći aktivizam mladih po pitanju zaštite životne sredine i da podignu svest javnosti o sortiranju otpada kao pripremi za recikliranje, nakon što opština bude imala adekvatna postrojenja za tu svrhu. Osim toga, su hteli da pokrenu otvorenu diskusiju građana i opštinskih zvaničnika o ovom pitanju.

"Time što sam bila sastavni deo grupe za zagovaranje EKOsvić u sklopu NDI-evog Programa mladih lidera, bila sam u prilici da prisustvujem diskusijama za okruglim stolom sa različitim akterima, ali i da radim na konkretnim preporukama i da dam predloge za preduzimanje budućih mera. Sve je ovo učinilo da verujem da mogu da učestvujem u različitim procesima u kojima se donose odluke koje utiču na naše svakodnevne živote." - Jovana Radosavljević

Grupa je sprovedla mnogobrojne aktivnosti uključujući i jednu u kojoj su upotrebili stare, bačene CD-ove, flaše, kutije od sokova i druge slične predmete i pretvorili ih u prelepe umetničke predmete. Kada su građani prišli da pogledaju ove predmete, grupa im je rekla nešto više o značaju zaštite životne sredine i organizovanog uklanjanja otpada. Povrh toga, grupa je organizovala sastanke i okrugle stolove sa odbornicima, predstavnicima škola i medijima kako bi podstakla učešće različitih aktera.

Kao rezultat ove inicijative, opštinske vlasti su postavile veći broj kontejnera na identifikovanim „kritičnim tačkama“ u opštini i pokrenule su diskusiju sa lokalnim NVO-ima i stručnjacima o strateškom pristupu ovom pitanju. Aktuelna izgradnja regionalne deponije za recikliranje otpada, koju je finansirala Kancelarija Evropske unije na Kosovu, trebalo bi da pruži stabilnije rešenje za ovo pitanje.

Učesnika: Sanja Sovrić, Branko Bojović, Brankica Janićijević, Andrijana Milutinović, Jovana Radosavljević, Tijana Sekulić, Radmila Vukićević

Podizanje svesti građana o organizovanom odlaganju smeća na teritoriji opštine

Podizanje svesti građana o organizovanom odlaganju smeća, podsticanje aktivizma među mладима i podizanje svesti građana o recikliranju

Traženje podrške uz pomoć socijalnih medija i uličnih akcija

Ulične akcije sa građanima, studijske posete sa učenicima i okrugli stolovi sa predstavnicima opštinskih vlasti

Opštinske vlasti su postavile dodatne kontenjere i inicirale razgovore sa nevladinim organizacijama i ekspertima na ovu temu

ODELJENJE ZA OMLADINU

Kosovo ima najmlađe stanovništvo u Evropi sa 53% građana ispod 25 godina starosti. Ono takođe ima jednu od najviših stopa nezaposlenosti u regionu, koja dostiže 35%, dok stopa nezaposlenosti mlađih dostiže čak 60 %.

Kao što je to slučaj u mnogim drugim opštinama na Kosovu, skoro polovina stanovnika opštine Zubin Potok ima manje od trideset godina starosti. Iako je veliki broj različitih aktera izneo svoju zainteresovanost da pomogne mlađim ljudima u Zubinom Potoku, ova nastojanja su u velikoj meri bila nekoordinisana. Ovaj zaključak je zasnovan na istraživanju koje je sprovedla grupa PML u Zubinom Potoku među mlađima u opštini. Podaci pokazuju da su mlađi u opštini prevashodno bili neobavešteni o nastojanjima i mogućnostima koje su različiti akteri pružali mlađima. Ovakva situacija nastupila je uprkos mnogobrojnim aktivnostima različitih donatora, NVO-a i građanskih inicijativa, koje su se često preklapale ili su ponavljane bez ikakvog održivog rešenja. Nakon preispitivanja različitih strategija u regionu, grupa je utvrdila da je jedna od najdeletvornijih praksi uspostavljanje opštinskog tela, koje će koordinisati ova nastojanja i pružiti širu strategiju za podršku i usmeravanje mlađih.

„Mlađim ljudima je potrebna podrška. Sistematska, organizovana i stalna podrška. Ovakav vid podrške pružene mlađim ljudima predstavlja kvalitetnu budućnost za našu opštini, njen dalji ekonomski razvoj, podizanje prirodnog priraštaja i stvaranje uslova za bolji život u njoj.“ - Milija Biševac

Na osnovu toga, grupa je odlučila da podstakne lokalnu upravu da formira Odeljenje za omladinu. Ova kancelarija bi služila kao mesto za uspostavljanje kontakta između mlađih i opštine, kao forum gde bi mlađi mogli da izraze svoje probleme kao i da se uključe u planiranje i donošenje odluka koje utiču na njih. Kancelarija bi takođe pružala smernice mlađima, strategiju za njihovu podršku i koordinirala bi napore svih aktera u tom cilju.

Nakon što je identifikovala glavni cilj svoje inicijative, grupa je organizovala aktivnosti kako bi pridobila podršku mlađih ljudi za osnivanje ovog opštinskog odeljenja. Nakon nekoliko skupova na kojima se obratila građanima, gradonačelniku i odbornicima,

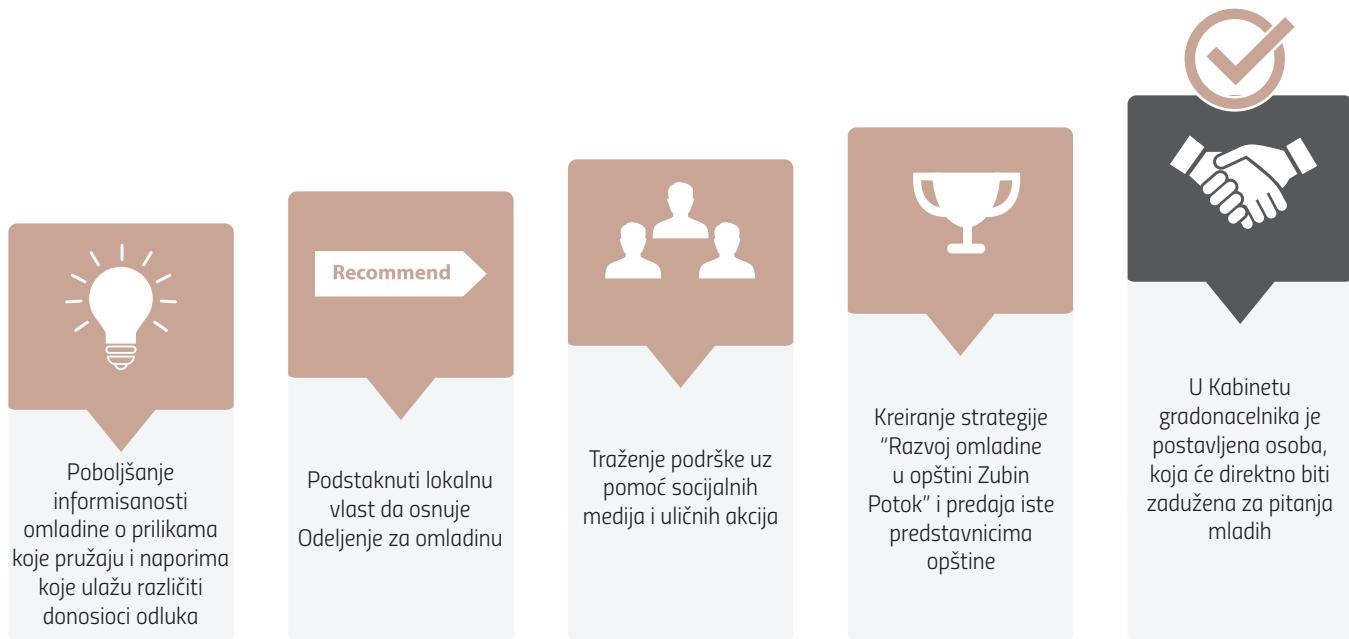
grupa je pokrenula javnu peticiju koju je podnела opštinskim vlastima, kako bi pokrenula zvaničnu diskusiju o ovom pitanju. Nakon toga, grupa je zajedno sa lokalnim NVO-om, sastavila i podnela opštinskim vlastima strategiju "Razvoja mladih u Opštini Zubin Potok". Ova strategija je prihvaćena na zajedničkom sastanku predstavnika opštine i lokalnih NVO-a

koji se bave pitanjima mladih. Nakon ovog sastanka, grupa se pri Kabinetu gradonačelnika založila za ideju imenovanja pojedinca odgovornog za nadgledanje pitanja razvoja i rada sa mladima. Gradonačelnik je za otvaranje ovog radnog mesta izabrao upravo jednog člana grupe.

Članovi ove inicijative i dalje prate odluke opštine o ovom pitanju.

"Svesni smo osetljivosti političke situacije na severu Kosova. Međutim, želimo da se pobrinemo da naš trud urodi plodom i da se nastavi dalje, kako u aktivnostima različitih NVO-a, tako i kroz odluke opštine." - Miloš Perović

Učesnika: Milija Biševac, Uroš Božović, Nemanja Galjak, Miloš Perović, Marko Rakić

OMLADINA ZA SPORT

2015. godine Opština Severna Mitrovica nije imala dovoljno adekvatnih površina potrebnih da zadovolje potrebe velikog broja mlađih za bavljenje sportskim aktivnostima, što je grupa prepoznala kao prepreku za razvoj mlađih i njihovu uključenost u društvo.

"Ideja ovog projekta je pokušaj da se ostvari pozitivan uticaj na psihofizički razvoj mlađih ljudi, kao i na njihovu socijalizaciju, koja je posebno važna danas kada društvene mreže u potpunosti preokupiraju pažnju mlađih." - Zoran Mojsilović

Kako bi još više ojačala svoju inicijativu, grupa je sprovela ispitivanje javnog mnjenja kako bi utvrdila koliko ovo pitanje znači građanima Severne Mitrovice. Upravo kroz ovo ispitivanje, grupa je takođe identifikovala drugi problem: loše stanje postojećih sportskih terena i nedostatak svesti mlađih ljudi o njihovoj ličnoj odgovornosti da brinu i čuvaju ove terene.

Kako bi se bavila ovim pitanjima, grupa je svoje delovanje prvo usredstvila na zagovaranje ka lokalnoj vlasti, organizovanjem sastanaka sa opštinskim predstvincima. Tokom ovih sastanaka, grupa je predstavila rezultate

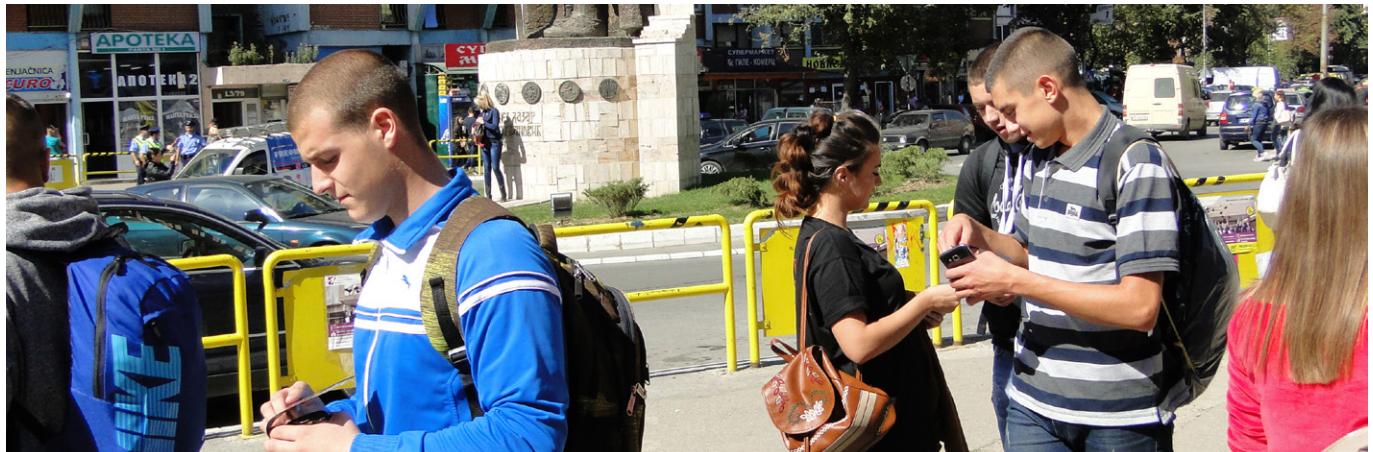
ispitivanja javnog mnjenja. Predstavnici opštine prepoznali su potrebu za izgradnjom objekata za mlade i pristali su da zajedno sa grupom rade na nalaženju rešenja.

U nastavku, grupa je usmerila svoje aktivnosti zagovaranja ka građanima Severne Mitrovice, sa ciljem da podigne njihovu svest o potrebi da očuvaju postojeću infrastrukturu i stvore nove objekte. Predstavnici opštine su ovo takođe prepoznali i podržali u potpunosti. Korišćenjem društvenih mreža i direktnе komunikacije kroz različite aktivnosti sa javnošću, grupa je radila na tome da upozna građane o značaju njena dva cilja.

"Mladim ljudima treba omogućiti da učestvuju u sportskim aktivnostima, pošto će ovo takođe uticati na njihov pristup zdravom životu." - Jelena Kasalović

Uz podršku opštinskih zvaničnika, grupa je organizovala turnir ulične košarke, pod sloganom ***"Budi deo pozitivnih promena u kojima želiš da živiš."*** Grupa je promovisala održavanje turnira putem društvenih mreža i okupila je nekoliko lokalnih košarkaških timova koji su se na njemu takmičili. Turnir je održan na jednom od nedavno renoviranih košarkaških

terena, ističući još više važnost njihove poruke. Ovaj događaj takođe je poslužio da se promoviše pozitivan primer saradnje između lokalne uprave i mladih u Severnoj Mitrovici.

Kao rezultat zalaganja grupe i spremnosti opštinskih vlasti da podrže mlade, poboljšale su se mogućnosti za aktivnosti mladih u Severnoj Mitrovici. Na inicijativu grupe, članovi grupe su pozvani od strane predstavnika opštine na sastanak, na kome su obavešteni o novim koracima koje je opština preduzela, uključujući predloge podnete Kancelariji EU na Kosovu da izgradi nove sportske terene, kao i o finansijskim sredstvima koje je opština izdvojila za izgradnju i renoviranje parkova i igrališta namenjenih najmlađim građanima ove opštine.

"Svesni smo da se mora učiniti mnogo više i posvećeni smo postizanju cilja naše inicijative. Nastavićemo da radimo na tome putem naših lokalnih NVO-a i malih građanskih inicijativa." - Jelena Kasalović

Učesnika: Jelena Kasalović, Sanja Bogosavljević, Jasmina Dedić, Milica Đorđević, Tijana Kolutac, Zoran Mojisilović

SLOBODA KRETANJA ZA SVAKOGA

Iako kosovski zakon reguliše i štiti prava lica sa invaliditetom, isti se ne primenjuje u potpunosti imajući u vidu da postoji veliki broj javnih ustanova koje ne omogućuju pristup licima sa invaliditetom kao što je predviđeno zakonom.

Odlučna da se bavi ovakvim vidom nejednakosti, grupa iz opštine Leposavić je pokrenula inicijativu pod nazivom "**Sloboda kretanja za svakoga**," sa ciljem da lokalnim vlastima ponudi potencijalna rešenja, kako bi bile u prilici da preduzmu konkretne mere. Ciljna grupa ove inicijative bila su lica sa invaliditetom, sa time da je najveći fokus bio na korisnicima invalidskih kolica. Pošto već postoji zakonska obaveza da se licima u invalidskim kolicima obezbedi pristup, grupa je počela da radi na podizanju svesti među opštinskim predstavnicima i građanima o nesprovodenju ovog zakona u Leposaviću. Pored toga, grupa je komunicirala sa svim organizacijama i udruženjima koji se bave pravima lica sa invaliditetom u opštini.

"Neophodno je veće poštovanje potreba i prava lica sa invaliditetom među građanima opštine Leposavić, kao i bolja i smislenija primena zakonskih propisa koji uređuju uslove za tehničko stanje javnih zgrada. Nadamo se da ubuduće zgrade

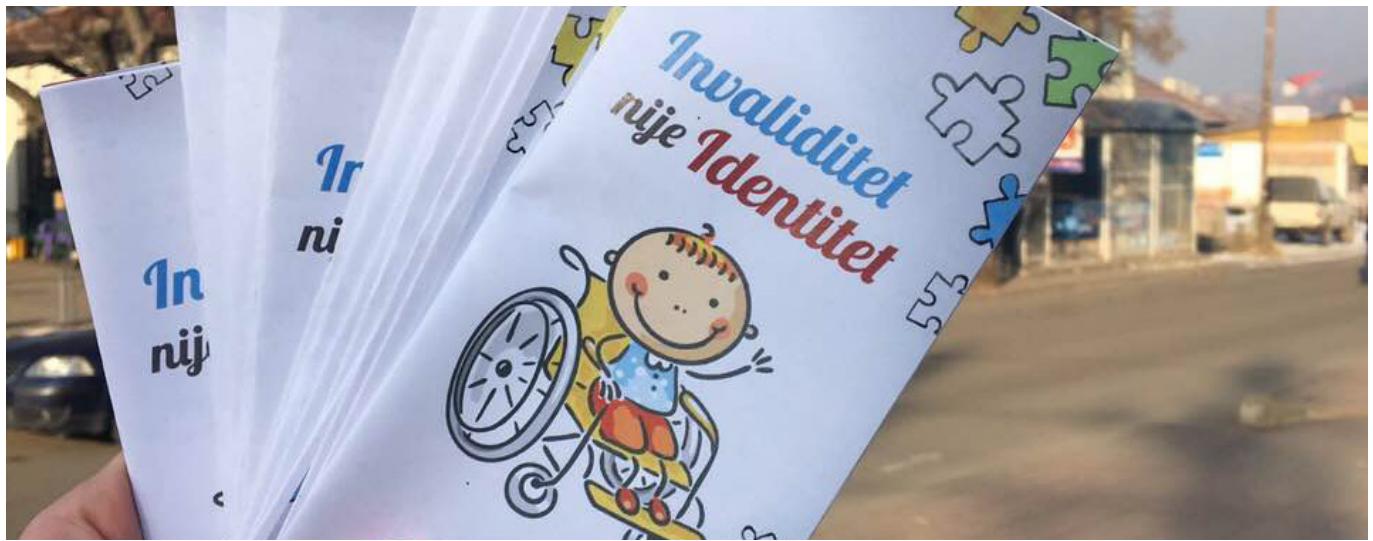
neće moći da dobiju odobrenje opštine za rad ukoliko njihov dizajn ne bude odgovarao propisima." - Marina Jakovljević

Nakon što je sprovedla pregled javnih ustanova u opštini, sa posebnim fokusom na onim ustanovama koje direktno pružaju usluge licima sa invaliditetom, grupa je identifikovala dve najvažnije ustanove koje nisu pružale odgovarajući pristup: osnovnu školu i poštu. Grupa je nakon toga iskoristila društvene mreže i medije da uključi što veći broj pojedinaca i organizacija koje bi podržale ovaj projekat. Grupa se takođe konsultovala sa lokalnim stručnjakom za izradu politike i tehničkog predloga za rešavanje problema pristupa ovim ustanovama.

"Glavni cilj ove inicijative je da poboljša slobodu kretanja lica sa invaliditetom, podizanjem svesti njihovih prijatelja i suseda o njihovom problemu. Pored toga, moramo ponovo pokrenuti diskusiju između različitih lokalnih institucija koje su zadužene da pružaju usluge ovoj grupi građana." - Bojana Jelenić

Nakon što je skrenula pažnju opštinskim vlasti na ovo pitanje, grupa je svoj konačan predlog predala Kabinetu gradonačelnika. Nakon što je dokument pregledan, zvanično

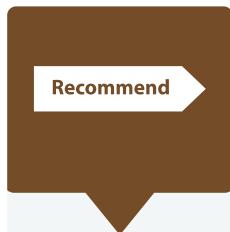

je prihvaćen na nivou opštine, čime je usledilo izdvajanje odgovarajućeg budžeta koji će omogućiti da se na zgradama urade strukturne promene. Kabinet gradonačelnika takođe je podstakao grupu da nastavi da radi na ovom i svim drugim važnim pitanjima u zajednici.

Učesnika: Marina Jakovljević, Bojana Jelenić, Mirjana Jevtić, Aleksandar Kostić, Slavko Simić

Poboljšati pristup javnim institucijama za osobe sa invaliditetom, kao što zakon zahteva

Ponuditi konkretna rešenja opštinskim vlastima, kako bi opštinske vlasti mogle sprovesti željene aktivnosti

Sprovođenje istraživanja o mogućnosti pristupa javnim institucijama za osobe sa invaliditetom i traženje podrške u socijalnim i tradicionalnim medijima

Kreiranje politika i tehničkih rešenja za rešavanje tog problema u Pošti i osnovnoj školi

Predlog je usvojen od strane predstavnika opštinskih vlasti

STOP NASILJU U ŠKOLAMA

Širom severnog Kosova, vršnjačko nasilje u školama pojavljuje se u ranom uzrastu. Ovo potvrđuje i veliki broj prijava podnetih školama i medijima o vršnjačkom nasilju. S tim u vezi, grupa iz Zvečana odlučila je da se bavi ovom pojmom koja postaje učestalija pokretajući inicijativu pod nazivom "**Škola bez nasilja**".

"Vršnjačko nasilje nije izolovana društvena pojava. Ono je sastavni deo složenog vida društvene komunikacije koja se odvija u modernom društvu. Do njega dovodi niz društvenih faktora koji je čine jednim od najvećih problema sa kojima se suočavaju moderna društva današnjice. U sociologiji, različiti vidovi nasilja u školi vide se kao proizvod društvene krize ili kao vid simptoma sve veće kulture nasilja." - Ivana Vukašinović

Kako bi bolje procenila situaciju, grupa je sprovedla terenske posete u četiri osnovne škole u Zvečanu i razgovarala je sa predstavnicima škole. Takođe, sprovedli su anketu sa roditeljima dece koja pohađaju ove škole, koji su potvrdili značaj odgovora na ovo pitanje.

"Razgovorom sa predstavnicima škole, naučili smo nešto više o mnogobrojnim ograničenjima sa kojima se ove škole bore

svakodnevno. Obe grupe, roditelji i nastavnici, pružile su nam svoju potpunu podršku da pokrenemo ovo pitanje." - Miodrag Radenković, vođa grupe

Kroz ovu inicijativu, grupa je organizovala dve diskusije za okruglim stolom u svakoj od četiri osnovne škole. Jedan okrugli sto organizovan je sa predstavnicima škole, a drugi sa roditeljima. Glavna tema ovih okruglih stolova podrazumevala je razgovor o razlozima za sve veće nasilje i diskusiju i razmišljanje o potencijalnim rešenjima.

"Bavljenje problemom nasilja u školama i briga o tome da se deca osećaju bezbedno u školama, jedan je od preduslova za kvalitetno obrazovanje." - Miodrag Radenković

Grupa je realizovala dve aktivnosti na osnovu preporuka proizašlih iz diskusija za okruglim stolom. Prvo su izradili načrt predloga politike uz pomoć dva lokalna stručnjaka, koje su sadržale preporuke namenjene direktorima škola, pružajući uvid u neophodne korake kako bi se na ovo pitanje uspešno odgovorilo i ubuduće. Stvaranje timova za sprečavanje nasilja u školama u svakoj školi i registrovanje slučajeva nasilja; činjenje ove teme obaveznom za diskusiju u odboru škole i na

sastancima roditelja i nastavnog osoblja; uspostavljanje anonimnih sandučića za podnošenje prijava ili korišćenje društvenih medija za prijavljivanje školskog nasilja; i obuka vršnjačkih medijatora samo su neki od rešenja koje je grupa predložila. Drugo, grupa je organizovala nekoliko časova na temu medijacije u slučajevima vršnjačkog nasilja i nenasilne komunikacije u svakoj od škola, kako bi osnažila učenike da preduzmu aktivniju ulogu u sprečavanju konflikata, pre nego što eskaliraju.

Nakon razmatranja od strane ovlašćenog tela, predlog grupe u vidu politike je usvojen u svim osnovnim školama u Zvečanu. Preporuke proizašle iz iste su uključene u godišnju strategiju odgovora na nasilje u školama za 2015. godinu, a nekolicina predloga je i dalje uključivana u narednim godinama.

Učesnika: Miodrag Radenković, Jovan Milosavljević, Milena Jevtić, Ivana Vukašinović

NEKA BUDE ČISTO

Opština Zubin Potok ima odlične mogućnosti za ekonomski razvoj putem turizma zbog očaravajuće prirode koju upotpunjaju jezero i planine. Ovo su prepoznale i lokalne vlasti te je 2014. godine Zubin Potok stekao status eko opštine. Međutim, lokalna vlast je, da bi mogla uspešno da realizuje eko-plan opštine, trebala podršku građana. Na osnovu rezultata ispitivanja javnog mnjenja grupa iz Zubinog Potoka je zaključila, da će nizak nivo volonterizma i svesti građana kao i nedostatak opštinske strategije za zaštitu životne sredine sprečiti ova nastojanja.

Sa ciljem da se opština podrži u svojim nastojanjima da bude ekološka, grupa je pokrenula inicijativu pod nazivom "**Neka bude čisto**" kako bi podigla svest među građanima koji su živeli u blizini teško zagađene reke Ibar kao i da motiviše građane tog područja da očiste svoje naselje.

"Naše istraživanje pokazuje da manje reke, koje izviru u najvišim predelima naše opštine, predstavljaju uobičajena mesta gde naši građani bacaju otpad. Svo ovo smeće se nakon toga uliva u reku Ibar i stvara zaista velike probleme onim ljudima koji žive u blizini rečne obale. Ovo, uz nedostatak deponije i organizovanog odlaganja otpada na severu Kosova, prerasta u veliki problem u opštini." - Milica Božović

Grupa je organizovala nekoliko javnih skupova na kojima je raspodelila promotivne materijale koji su sadržali podatke o ovim pitanjima. Pored toga, grupa je pripremila kratak dokumentarac, uz podršku jedne lokalne TV stanice, o ekološkoj situaciji u Zubinom Potoku. U ovom dokumentarnom video zapisu, članovima grupe pridružili su se lokalni ekolozi u razgovoru o mogućim opasnostima koje prete Zubinom Potoku u slučaju da nivo zagađenosti ostane isti, kao i o potencijalnim rešenjima. Grupa je predstavila ovaj video zapis i sve druge informacije učenicima osnovnih i srednjih škola u Zubinom Potoku uz podršku direktora i nastavnika.

Paralelno, grupa je uspostavila kontakt sa predstavnicima lokalnih vlasti, radeći sa Kabinetom gradonačelnika, u nameri da radi na organizovanju okruglog stola na temu zaštite životne sredine u opštini. Grupa je ukazala na potrebu za strateškim

pristupom ovom pitanju i pozvala je opštinske vlasti, građane koji žive u blizini zagađenih područja, lokalnu kompaniju za odnošenje otpada i organizacije građanskog društva na veću saradnju, sa ciljem da pridobije podršku za svoje aktivnosti i spreči dodatno zagađenje.

Nakon kampanje koja je za cilj imala da prenese poruku do građana i koja je trajala nekoliko meseci, grupa je uspela da motiviše građane da učestvuju u dobrovoljnoj akciji čišćenja najzagađenijih područja. Ovaj događaj održan je u koordinaciji grupe, uz podršku opštinske kompanije čistoće, koja je pružila svu potrebnu mašineriju za ovu aktivnost. Ovom prilikom uklonjeno je nekoliko smetlišta u blizini reke Ibar, a opština je raspodelila nove kontejnere za smeće na ovim lokacijama.

Na kraju, nekoliko lokalnih nevladinih organizacija pokrenulo je diskusiju o izradi opštinske strategije za zaštitu životne sredine i razvoj sa građanima i opštinskim vlastima, na koju je i grupa pozvana da učestvuje.

"Za nas je prirodno da radimo na sprečavanju pojave divljih deponija i smanjenja zagađenosti reka koliko god možemo. Odlično je videti toliko puno različitih grupa, organizacija i pojedinaca koji podržavaju ovu ideju." - Tijana Krasić

Učesnika: Milica Božović, Zoran Utvić, Ivan Božović, Tijana Krasić, Lazar Rakić, Branka Utvić

SMART

Opština Severna Mitrovica, kao jedan od glavnih obrazovnih i zdravstvenih centara u zemlji, pruža više javnih usluga nego što je to slučaj sa mnogim drugim opštinama na Kosovu. Kao opština koja broji više od 10,000 studenata, od kojih većina ne vodi poreklo iz ove opštine, nedostatak putnih oznaka ka glavnim javnim institucijama zabrinjavao je građane.

Pošto povodom ovog pitanja nije pokrenuta nijedna zvanična akcija, Grupa PML u Severnoj Mitrovici je pokrenula inicijativu sa namerom da skrene pažnju opštinskih vlasti na ovaj problem i na moguća rešenja.

"Postoji potreba, ali i zahtev da se postave putokazi namenjeni studentima i posetiocima, koji će sprijeći bespotrebno lutanje po opštini, u potrazi za ustanovama kao što su bolnica, policija, muzej, biblioteka, škola, različiti fakulteti, pozorište, autobuska stanica, sud itd." - Stefan Nedeljković

Grupa je koristila tradicionalne i društvene medije kao i ulične aktivnosti da pridobije podršku javnosti i podstakne opštinske vlasti da deluju. Mnogobrojni mladi podržali su ovu inicijativu, kao i univerzitet i druge javne ustanove.

Grupa je nakon toga posetila predstavnike opštine kako bi razgovarala o inicijativi i njenim ciljevima. Na ovim sastancima su predstavnici opštine predstavili radnje koje su već preduzeli, a čak su predložili i neke moguće aktivnosti grupe.

"Postojala je podrška za ovu inicijativu, a opština je prepoznala potrebu za postavljanjem ovih znakova na putevima. Ovo je bilo veliko ohrabrenje za nas." - Ida Džeković

Na osnovu svih informacija koje su prikupljene kroz ovo istraživanje, razgovore sa građanima i javnim institucijama kao i na osnovu informacija prikupljenih od lokalnih vlasti, grupa je izradila nacrt predloga politike. Grupa je uz podršku lokalnog stručnjaka za urbanističko planiranje i predstavnika opštine prvo identifikovala javne institucije od najveće važnosti koje su

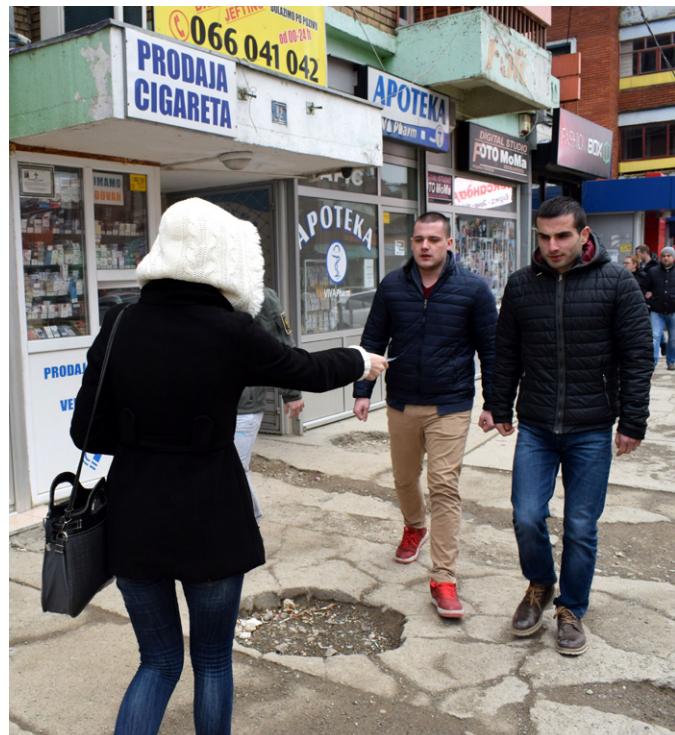

morale da budu obeležene, a nakon toga je identifikovala raskrsnice i lokacije u opštini na kojima se ovi znakovi moraju postaviti. Takođe su razmotrili opštinske planove za postavljanje saobraćajnih znakova, opštinski budžet, relevantne propise. Nakon toga, grupa je izradila predlog politike sa mogućim rešenjima za ovo pitanje, koji je sadržao naziv ustanove od važnosti, saobraćajne tačke na kojima se ovi znakovi moraju postaviti kao i implikacije koje će imati po budžet opštine.

Nakon što je predlog rešenja priveden kraju, grupa je organizovala još jedan sastanak sa predstavnikom opštine na kome je uručula predlog i razgovarala o budućoj saradnji. Predstavnik je izneo svoj entuzijazam i svoju spremnost da njihov predlog bude predmet diskusije u skupštini opštine nakon lokalnih izbora 2017. godine.

"Pošto većinu članove ove grupe PML čine studenti arhitekture, nastavićemo da podržavamo i pratimo buduće radnje opštine u tom smislu." - Tijana Jevtić

Učesnika: Stefan Nedeljković, Petar Đorđević, Ida Džeković, Tijana Jevtić, Aleksandra Živković

Podizanje svesti
među građanima i
predstavnicima lokalnih
vlasti o nedostatku
putokaza ka javnim
institucijama

Nadležne institucije
bi trebalo da postave
putokaze

Traženje
podrške

Kreiranje predloga sa
mogućim rešenjima
i podošenje istog
predstavnicima
opštinskih vlasti

Lokalna Skupština je
usvojila predlog

ALTERNATIVA

Opština Leposavić se nalazi na severu Kosova i dom je oko 18,000 ljudi. Na parlamentarnim izborima održanim 2014. godine, troje od deset izabralih srpskih poslanika došlo je iz Leposavića, iako su građani često izražavali svoje nezadovoljstvo sporadičnom komunikacijom sa političkim predstavnicima, kako na centralnom tako i na lokalnom nivou. Grupa PML iz Leposavića je odlučila da učini nešto po tom pitanju te su pokrenuli inicijativu zagovaranja pod nazivom "**Alternativa**".

Kao prvi korak u ovoj inicijativi, grupa je sprovedla istraživanje kako bi bolje shvatila razlog za to nezadovoljstvo, neposrednim razgovorom sa građanima i sa njihovim političkim predstavnicima. Hteli su da preispitaju da li je nezadovoljstvo potiče od nedelovanja izabralih predstavnika ili građani nisu bili dovoljno informisani. Istraživanje koje je grupa sprovedla pokazalo je da su oba ova razloga dovele do problema, a obe strane su iznele svoju zainteresovanost da poboljšaju komunikaciju što je nalaz koji je grupi delovao ohrabrujuće.

"Prema našim nalazima, naši politički predstavnici veruju, uprkos njihovo tvrdnji da ostvaruju redovnu komunikaciju sa građanima, da bi ova komunikacija trebalo da postane redovnija. Upravo u tome vidimo veliku mogućnost. Planiramo da našu grupu upotrebimo kao katalizator za pokretanje bolje komunikacije i diskusije između građana i njihovih predstavnika." - Bojan Milosavljević

Grupa je htela da stvori platformu koja bi građanima pružila mogućnost da direktno razgovaraju sa svojim političkim predstavnicima u Skupštini Kosova. Kako bi to postigla, Alternativa je krenula sa realizacijom medijske kampanje korišćenjem letaka, postera, informacija postavljenih na Facebooku, tradicionalnih medija i direktne komunikacije, kako bi promovisala javne debate sa političkim predstavnicima namenjene građanima. Debate bi bile usredsređene na pitanja koja se odnose na političko učešće građana kao i na različite prepreke, izazove i mogućnosti koje stoje na raspolaganju građanima u Leposaviću.

Istovremeno, grupa je održala nekoliko sastanaka sa političkim predstavnicima iz Leposavića, kako bi poslanicima predstavila potrebu i prednosti održavanja ovakvih debata. Predstavljanjem javnog istraživanja poslanicima i prikazivanjem veće zainteresovanosti građana za komunikaciju sa njihovim predstavnicima, grupa je uspela da motiviše poslanike da učestvuju.

Kao direktni rezultat i kao posledica zahteva poslanika, grupa PML-a održala je tri javne debate u Opštini Leposavić. Odlučujući da se usredsredi na često zapostavljene grupe, prva debata bila je usredsređena na učešće žena, a druga na mlade. U trećoj debati učestvovali su svi građani. Politički predstavnici iz Leposavića upotrebili su predloge koje su dobili od grupe PML i građana kako bi otpočeli svoj rad na strategijama za poboljšavanje komunikacije sa građanima u opštini.

"Kao izabranim političkim predstvincima Srbija na Kosovu ovo nam je u velikoj meri koristilo. Aktivnosti poput ovih će nam pomoći da osmislimo bolji pristup svakodnevnim problemima sa kojima se suočavaju naši građani. Takođe, sastanci poput ovog nam daju ideju kako da poboljšamo i povećamo komunikaciju sa građanima." –potpredsednik Skupštine Slavko Simić

Učesnika: Bojan Milosavljević, Sava Marković, Slađana Simić, Dalibor Stefanović, Zorica Milosavljević, Nevena Antonijević

Nasilje u porodici je složeno pitanje koje ne poznaje klasu, rasu, starost, veroispovest, kulturu ili imućnost i i prisutno je u svim društвima. Iako se žene suočavaju sa nasiljem u porodici u mnogo većoj meri u odnosu na muškarce, žrtve nasilja mogu biti osobe oba pola. Međutim, veoma često nedostaju precizni podaci o opsežnosti ovog problema. Upravo to je bio zaključak grupe PML iz Zubinog Potoka nakon što su krenuli sa diskusijom o ovom pitanju sa različitim akterima. Shodno tome, grupa je odlučila da prikupi što je moguće više podataka i da ih predoči javnosti.

"Nasilje u porodici van svake sumnje predstavlja ozbiljan problem u modernom društву i trebalo bi ga tretirati kao takvo. Prikupljanje podataka zapravo je jedan od nužnih koraka da se ovaj problem suzbije, ali je istovremeno i veoma težak, usled složenosti i osjetljivosti ovog predmeta." - Danijela Jovanović

Nakon konsultacija sa različitim javnim institucijama koje se direktno bave slučajevima nasilja u porodici, grupa je svoje istraživanje podelila u dve kategorije. Prvo, grupa je usmerila svoje aktivnosti ka nekolicini lokalnih institucija, kao što su opština, lokalna policijska stanica, zdravstveni centar i lokalne škole. Drugo, prikupila je podatke direktno od građana. Svojim istraživanjem, grupa je realizovala više od 300 anketa sa građanima i više od 50 razgovora sa zaposlenima u gorepomenutim ustanovama. Uz podršku stručnjaka za nasilje u porodici, obradili su sve podatke i pripremili su prezentaciju za lokalne aktere.

Grupa je predstavila ove podatke tokom diskusije za okruglim stolom koju su organizovali zajedno sa predstavnicima opštine kao i sa predstavnicima svih institucija koje su doprinele istraživanju. Svrha istog bila je da se različitim opštinskim akterima pruže konkretni podaci koji će im pomoći da podrže žrtve nasilja u porodici i da spreče nasilje u porodici. Nakon što je predstavila svoje nalaze, grupa je pružila mogućnost za diskusiju tokom koje je izneto nekoliko preporuka za strateški i institucionalni pristup ovom pitanju. Nakon okruglog stola, ove preporuke su sastavljene u jedan dokumenat i uručene su svim javnim institucijama uključenim u istraživački projekat.

"Svaki delotvoran odgovor na nasilje u porodici mora poprimiti oblik potpuno integrisane centralne strategije koja obuhvata sve delove vlade i sva odeljenja, sa time da policija, zdravstvo, službe socijalne zaštite i svaka druga agencija dobijaju aktivnu ulogu u rešavanju ovog problema." - Ivana Nešović

Iako je glavni cilj ove inicijative postignut samim predstavljanjem ovih podataka, grupa je nastavila sa svojim radom, pošto je prepoznala potrebu da nastavi da radi na podizanju svesti o nasilju u porodici.

Učesnika: Ivana Nešović, Milena Božović, Mila Bulatović, Danijela Jovanović, Milan Trifunović

Podizanje svesti o porodičnom nasilju

Nadležne lokalne institucije promovisu mehanizme sprečavanja i konkretnе akcije zaštite žrtvi porodičnog nasilja

Sakupljanje podataka o zastupljenosti porodičnog nasilja u opštini

Okrugli sto sa svim nadležnim donosiocima odluka u opštini, kako bi se predstavili rezultati istraživanja

Opštinske vlasti su kreirale novu strategiju za borbu protiv porodičnog nasilja, na osnovu novih podataka

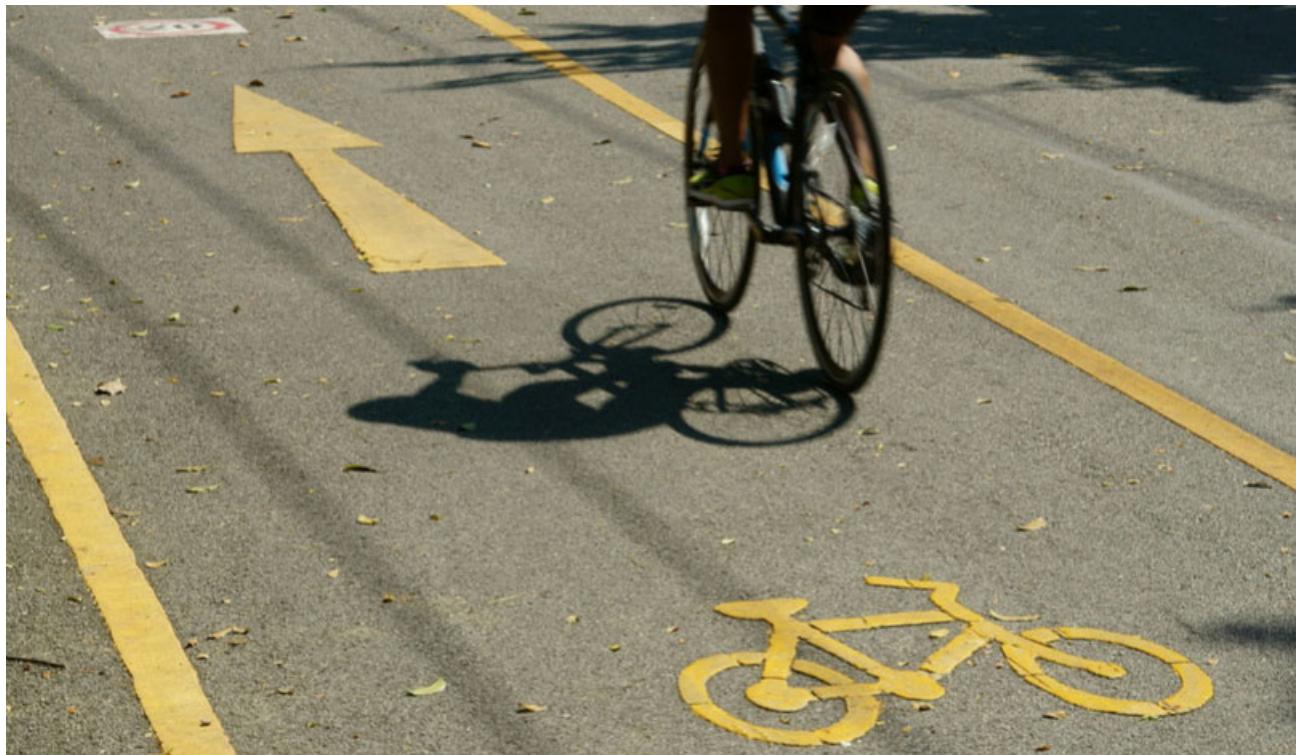
BICIKLISTIČKI BUM

Za mnoge mlade građane opštine Zvečan, vožnja bicikla po gradu je bila nemoguća bez posebnih staza napravljenih u tu svrhu. Bez posebne biciklističke staze, biciklisti su primorani da voze bicikl po putevima na kojima nisu zaštićeni od saobraćaja. Grupa PML u Zvečanu je odlučila da se ovim pitanjem pozabavi za dobrobit zajednice.

"U odsustvu kreativnih kulturnih i rekreativnih objekata, kao i usled nedovoljnih finansijskih sredstava, mlađi ljudi svoje vreme uglavnom provode gledajući TV, razgovorom na društvenim mrežama ili izlascima po kafićima. Kao veliki obožavalac bicikлизma i sporta, smatram da je uređena infrastruktura za vožnju bicikla jedno od mogućih rešenja na ovaj problem." - Vladimir Vučković

Grupa je odlučila da se založi za izgradnju zvaničnih biciklističkih staza među lokalnim institucijama, građanima i sportskim organizacijama. Kroz različite javne aktivnosti, promocije putem tradicionalnih i društvenih medija i direktnih sastanaka sa lokalnim predstavnicima, grupa je htela da pronađe podršku za ovo pitanje kao i moguća rešenja. Nakon sastanka sa lokalnim Odeljenjem za urbanističko planiranje, grupa je predstavila svoju inicijativu i tražila je smernice oko obaveznih postupaka i moguće podrške. Šef ovog odeljenja pružio je grupi sve tražene informacije i čak se složio da pošalje stručnjaka ovog odeljenja da pruži grupi potrebnu podršku u pronalaženju lokacija za potencijalne staze.

Uz podršku Odeljenja za urbanističko planiranje i lokalnog stručnjaka, grupa je izradila predlog u vidu politike, koji je sadržao tri moguća rešenja za izgradnju biciklističkih staza u opštini Zvečan. Po dobijanju odobrenja Odeljenja za urbanističko planiranje za svoj predlog, grupa je zakazala sastanak sa gradonačelnikom Zvečana. Na ovom sastanku, ona je predstavila svoje nalaze i predlog politike. Gradonačelnik se obavezao da će raditi na pronalaženju finansijskih resursa kako bi se u bliskoj budućnosti napravila barem jedna od tri predložene biciklističke staze. Predlog su na samom kraju usvojile opštinske vlasti a usvojen je u sklopu urbanističkog plana opštine.

"Dobiti tako otvorenu podršku gradonačelnika i videti da je predlog politike grupe usvojen pri Kabinetu gradonačelnika i Odeljenju za urbanističko planiranje zaista pruža zadovoljstvo i uliva nadu da će ljubiteljima sporta uskoro biti dostupne nove mogućnosti. Bilo je odlično biti deo Programa za mlade liderе i ove inicijative. Nadam se da će u budućnosti ovakvih prilika biti još više." – Ines Aljević

Učesnika: Ines Aljević, Strahinja Jevtić, Vladimir Vučković

Ova publikacija je omogućena od strane velikodušne podrške Američkog naroda kroz Agenciju Sjedinjenih Američkih Država za međunarodni razvoj (USAID). Mišljene iskazano u ovoj publikaciji je delo autora i ne odražava stavove USAID-a ili Vlade Sjedinjenih Američkih Država.

Autorsko pravo © National Democratic Institute 2018. Sva prava zadržana. Delovi ove publikacije mogu se koristiti i/ili prevoditi u neprofitnu svrhu, pod uslovom da se navede NDI, kao autor ovog materijala i da mu se dostavi primerak svakog ugrađenog prevoda.

USAID
NGA POPULLI AMERIKAN
OD AMERIČKOG NARODA

